

BASKETBOLUN TÜRKİYE'DE DOĞUŞU VE GELİŞİMİ (1938 YILINA KADAR) THE DAWN AND DEVELOPMENT OF BASKETBALL IN TURKEY (UNTIL 1938)

Mustafa MUTLU
Bartın Üniversitesi
Rektörlük
Ortak Dersler Bölümü
mmutlu@bartin.edu.tr
ORCID: 0000-0002-3357-4567

ÖZ

Geliş Tarihi:

27.04.2023

Kabul Tarihi:

03.09.2023

Yayın Tarihi:

25.09.2023

Anahtar Kelimeler

Basketbol
İstanbul Basketbol
Ligi
James Naismith
Y.M.C.A.
Robert Kolej.

Keywords

Basketball
Istanbul Basketball
League
James Naismith
Y.M.C.A.
Robert College.

Bu çalışmada Amerika'da Kanadalı bir beden eğitimi öğretmeni olan James Naismith tarafından icat edilen basketbolun Türkiye'de doğuşu ve Atatürk dönemindeki gelişimi ele alınmıştır. Basketbolun Türkiye'de ilk kez ne zaman, hangi kurumda ve kimler arasında oynandığı gibi sorulara cevaplar aranmıştır. Ayrıca Mütareke döneminden itibaren ülkede etkinliğini arttıran Genç Hristiyanlar Cemiyeti'nin (Y.M.C.A) bu sporu yayma sürecinde ne gibi çalışmalarda bulunduğu değerlendirilmiştir. Bu bağlamda basketbolun gelişimi 1919'dan yaklaşık 1930 yılına kadar farklı aralıklarla cemiyetin tertip ettiği yaz kamplarıyla sağlanırken, diğer yandan tesis ettiği lig ve okul düzeyinde başlayan ve yayılım gösteren kulüpler arası maçlar vasıtasıyla olmuştur. Başlangıçta bir okul sporu olarak gelişim gösteren basketbol, Y.M.C.A. ile birlikte sonradan Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı/ Türk Spor Kurumu tarafından tertip edilen İstanbul Basketbol ligleriyle ülkede daha popüler hale gelmiştir. Çalışmada spor tarihiyle alakalı telif eserler ve dönemin basın malzemeleri temel başvuru kaynakları olmuştur. Çalışma kapsam olarak geniş bir tarih aralığında olduğundan ağırlıklı olarak basketbolun İstanbul'daki gelişimine değinilmiştir.

ABSTRACT

In this study, the birth of basketball, which was invented by James Naismith, a Canadian physical education teacher in the USA, in Turkey and its development in the Atatürk period was discussed. Answers were sought to questions such as when, in which institution, and among whom basketball was played for the first time in Turkey. In addition, the activities of the Young Christians Association (Y.M.C.A), which increased its effectiveness in the country after the Armistice period, were mentioned in the process of spreading this sport. In this context, while the development of basketball was provided by the summer camps organized by the society at different intervals from 1919 to about 1930, on the other hand, it was through inter-club matches that started and spread at the league and school level it established. Basketball, which initially developed as a school sport, has become more popular in the country with the Istanbul Basketball leagues organized by the Y.M.C.A. and later by the Turkish Training Association Alliance/ Turkish Sports Association. In the study, copyrighted works related to the history of sports and press materials of the period were the main reference sources. Because the scope of the study was in a wide range of dates, the development of basketball in Istanbul was mainly mentioned.

DOI: <https://doi.org/10.30783/nevsosbilen.1288779>

Atıf/Cite as: Mutlu, M. (2023). Basketbolun Türkiye'de doğuşu ve gelişimi (1938 yılına kadar). *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, 13(3), 1681-1698.

Giriş

Modern sporlar arasında, Batı'da ortaya çıkışından itibaren en kısa sürede yayılım gösteren sporlardan biri basketboldur (Yıldız, 2002:591). Basketbol, 1887-1900 yılları arasında Amerika'da Massachusetts, Springfield'da bulunan Young Men's Christian Association (Y.M.C.A.)'nın beden eğitimi bölümünün kurucu müfettişi olan Luther Halsey Gulick'in kolej öğrencilerinin kışın kapalı salonda sıkılmadan zaman geçirebilecekleri bir oyun bulması için Kanadalı bir din adamı ve beden eğitimi öğretmeni olan Dr. James Naismith'i görevlendirmesi üzerine 1891 yılında icat edildi (Deaver, 1921:88; Feridun Dünder, 1923:281; Nejat Kadri, 1926:5; Tobin, 1926:7; Yüce & Aytuna, 2020:15).

Eski Türk spor yazarı ve yöneticilerinden Cem Atabeyoğlu, Dr. James Naismith'in oyunu icat ederken, Güney Amerika'da Mayaların önemli eğlencelerinden biri olan Tlahiotenle oyununun basketbola benzer bir oyunundan yararlanmış olabileceğine atıfta bulunmuştur. Atabeyoğlu'na göre, Mayaların Pok a Tok adıyla da andıkları bu oyun dinsel ve kutsal bir anlam ve değer taşımaktadır. Mayalardan günümüze ulaşabilen kayıtlardan, Pok a Tok oyununun oynandığı ve Pelota adı verilen alanlar bugünkü basketbol sahalarından en az 8-10 kat büyüklüktedir. Örneğin, Chichen-Itza'daki *Savaşçılar Tapınağı* önündeki Pelota 150 metre uzunluğunda ve 35 metre genişliğindedir. Yerden yaklaşık 4 metre yükseklikte bulunan ve mermerden yapılmış yarım metre çapındaki çemberler de bu oyun ile basketbol arasında büyük benzerliğin bir başka kanıtı olarak görülmüştür. Ancak bu mermer halkalar, basketboldaki çemberler gibi zemine paralel olmayıp, dikey durumdadır. Bundan da topun üstten değil, yandan çembere geçirilmesi esasının Pok a Tok'ta geçerli olduğu anlaşılmaktadır. Karşılıklı duvarlara konulmuş, çerçevesi motiflerle süslü bu kalın mermer çemberlerin içinden geçirilen topların da sert tahtadan veya taştan yapılmış olduğu, günümüze ulaşabilen ender örneklerden öğrenilmektedir. Bütün bu verilere dayanarak, Atabeyoğlu, Dr. James Naismith'in basketbolu ortaya çıkarırken, Mayaların ünlü ve kutsal oyununun esaslarından yararlanmış olabileceği ihtimalini ortaya koymaktadır (Atabeyoğlu, 1970:2; Atabeyoğlu, 1986:3-4).

O dönemde Amerikan spor hayatına bakıldığında esasen basketbolun icadı bir ihtiyaç üzerine hasıl olmuştu. O dönemde genç erkekler için futbolun ön planda olduğu ve beyzbol, atletizm gibi müsabakaların genellikle ilkbahar ve yaz aylarında icra edildiği düşünülürken, havanın kışın dışarı çıkılmayacak kadar soğuk olduğu zamanlarda erkeklerin spor salonunda çalışmaktan başka yapacak çok az şeyi vardı. Amerika'daki diğer okullarda olduğu gibi Springfield'daki öğrenciler de jimnastik ve benzeri faaliyetlerden çabucak sıkılmaya başlamışlardı. Springfield öğretmenleri, öğrencilerin artan huzursuzluğunun farkında olsalar da hiçbirinin sorunu çözmek için ne yapılacağına dair bir fikri yoktu. Dr. Gulick, bu hususta öğrencilerin egzersiz yapabilmeleri için yeni bir oyuna ihtiyaç olduğu kanaatine vardı. Ona göre, bu oyun futbol veya lakros gibi rekabetçi bir oyun, lakin içeride oynanabilen bir oyun olmalıydı. Beceri ve sportmenlik gerektiren, tüm vücudu çalıştıran bir oyun olmalı ama yine de aşırı sertlik, oyunculara ve ekipmana zarar vermeden oynanabilen bir oyun olmalıydı (Rains & Carpenter, 2009:32).

Naismith içeride oynanabilecek ve futbol ile beyzbolun dışarıda yarattığı coşkuyu yaratabilecek bir oyuna ihtiyaç duyulduğunu biliyordu. O zamanlar evdeki tüm oyunlar çocuklara uygun oyunlardı ve üniversite çağındaki ve yetişkin erkeklerin onları sıkıcı ve tekrarlayıcı bulduğunun farkındaydı (Rains & Carpenter, 2009:34).

Naismith başlangıçta mevcut oyunları değiştirme girişiminde bulursa da bunun başarısız bir girişim olduğunu fark etti. Çünkü öğrenciler ve diğer sporcular bu oyunlardan oldukları gibi keyif alıyorlar ve geleneğin dışına çıkmak istemiyorlardı. Naismith, oyunları felsefi açıdan düşünerek oyunları tek tek değil de bir bütün olarak düşünüp bazı sonuçlar çıkarmaya başladı. Aklına gelebilecek tüm takım oyunları bir top içerdiğinden, icat edilecek yeni oyunda ne olursa olsun bir tür top olmalıydı. Top türlerindeki farklılıkların temelinde topların boyutu yatmaktaydı. Küçük bir topun kullanıldığı beyzbol, kriket, hokey, tenis gibi oyunlar, ekstra ekipman gerektiriyordu. Ne kadar çok ekipman dahil olursa, oyunu öğrenmek ve oynamak o kadar zor olurdu. Aranılan oyun birçok kişi tarafından oynanacak olduğundan öğrenmesi kolay olmalıydı. Küçük bir topun diğer bir sıkıntısı ise onun kolayca gizlenebilmesiydi (Naismith, 1941:44-45).

Büyük topları düşünürken, Naismith'in aklına ragbi ve futbolda kullanılanlara benzer küremsi ve futbolda kullanılan yuvarlak bir top geldi. Amerika'da o dönemin sadece öğrencileri arasında değil, genel olarak halk arasında en popüler oyunu Amerikan rugby idi. Naismith bu sporun neden kapalı alanda oynanamadığını sorguladığında çok sert bir spor olduğunun farkına vardı. Rugby bir spor salonunda oynansaydı, topla koşan birine müdahale etmek çok fazla yaralanmaya neden olurdu. Lakin mücadele topla koşan adamı durdurmak için gerekliydi. Naismith uzun bir düşünüşten sonra müdahaleyi gerektirmeyen bir prensip geliştirmeye karar verdi.

Sahip olduğu tek şey temelde, yeni bir oyunun bir ilkesiydi ve adamların topla koşamamasıydı. Bir oyuncu topla koşamıyorsa, topla ne yapabilirdi? Naismith'in aklına gelen sadece iki seçenek vardı: Ya fırlatacaktı ya da eliyle vuracaktı. Koşan başka bir adama atsa, o adamın hemen durması zor olurdu. Naismith, bir adamın koşarken topu aldığında, durmak için ya dürüst bir çaba göstermeli ya da topu hemen pas vermesi gerektiğine karar verdi. Böylelikle oyunun ikinci adımını tamamlamıştı (Rains & Carpenter, 2009:39).

Naismith'in bu vakte kadar büyük, hafif bir topla oynanan bir oyunu vardı. Oyuncular topla koşamazdı, ancak pas vermeleri veya elleriyle vurmaları gerekirdi ve geçiş herhangi bir yönde yapılabilirdi. Pas atan bir oyuncuyu savunmaya çalıştığını hayal ettiğinde, bir adamın topla ilk olarak eliyle vurduğunu ve kasıtlı olsun ya da olmasın, yumruğunu rakibinin yüzüne çarptığını hayal etti. Savunmacıların topla yumrukla vurmaları şiddeti arttırabileceğinden buna izin verilmeyeceğine hemen karar verdi. Naismith'in şimdiye kadar icat ettiği şey, bir tür "uzak dur" idi (Naismith, 1941:47-48). Bir sonraki adım, oyuncular için bazı hedefler tasarlamaktı. Diğer spor branşlarını tekrar düşünen Naismith, hepsinin bir tür hedef veya bitiş çizgisi içerdiğini fark etti. Yeni oyununda en çok işe yarayacağını düşündüğü şey, lakrosta kullanılan benzer zeminin her iki ucunda birer tane olmak üzere, 180cm yüksekliğinde ve 240cm genişliğinde bir file koymaktı. Bir oyuncu topu fileye attığında bir takım gol atardı. Top ne kadar sert atılırsa, gol atma şansı o kadar artardı. Ancak Naismith, bu düzenlemenin yaralanma olasılığını bir kez daha arttırabileceğini düşündü. Bir süre düşünen Naismith çocukluğunda oynadığı *Kayadaki Ördek* oyununu anımsadı. Bu oyunda oyuncular bir taş atıp başka bir taşı yüksek bir kayadan düşürmeye çalışırdı. Taşı başarıyla deviren oyuncular, en sert atanlar değil, en isabetli atanlardı. Naismith, sayının atılacağı nesne dikey yerine yatay olursa oyuncuların topu bir yay şeklinde atmasının zorlaşacağını düşündü. Naismith hedefleri zihninde canlandırmaya çalıştı. Kafasında canlandırdığı şey, spor salonunun zemininin her iki ucunda birer tane olan bir çift kutuydu. Top bir kutuya her atıldığında bir sayı atılırdı. Ancak, kaleyi dokuz kişi korursa, rakip oyuncunun sayı yapma şansının çok az olacağını fark etti (Rains & Carpenter, 2009:40).

Kalelerin defans oyuncularının kafalarının üzerine yükseltilmesi gerekiyordu, böylece hepsi kalenin önünde durup onu bloke edemezdi. Bu zamana kadar Naismith, yeni bir oyunun temel çerçevesini geliştirmeye yaklaştığını biliyordu. Ortaya çıkan oyun eğlenceli ve rekabetçi görünüyordu ve bir hedefi vardı. Sonraki adım oyuna nasıl başlanacağıydı. Takımların havuzun iki ucuna dizildiği ve ortasına atılan bir su topunu düşünse de oyuncuların çarpışma ihtimalleri yüksekti. Daha sonra İngiliz ragbisini düşündü. Bir top saha dışına çıktığında, hakem iki sıra oyuncu arasında topu geri yuvarladı. Oyuncuların birbirlerine koşacak zamanları yoktu, ancak yine de sakatlıklar meydana gelebilirdi. Bununla birlikte, iki takım arasında bir top atmak, oyuna başlatmanın en adil yolu gibi görünüyordu. Bu sıçrama için her takımdan bir oyuncu seçilirse, Naismith'e çok az sakatlanma şansı varmış gibi geldi. Oyunun çerçevesi artık yerindeydi ve Naismith, Dr. Gulick'in tüm gereksinimlerini karşılayacağına inanıyordu (Naismith, 1941:51).

Dr. James Naismith, nihayetinde uğraşları sonucu aradığı kriterlere uygun ve öğrencilerin sevebileceğini düşündüğü oyunu ortaya koyarak basketbolun 13 maddeden oluşan kurallarını yazdı. Depodan temin ettiği iki seftali sepeti, jimnastik salonunun iki ucuna asarak bir futbol topunu bu sepetlere sokmaya çalıştı (Yüce & Aytuna, 2020:15).

Bu şekilde her şeyi hazır hale getiren Naismith, 21 Aralık 1891 günü derse gelen 18 kişiye basketbol oyununun kurallarını göstererek ilk maçını yaptırdı. Birkaç dakikalık oyundan sonra, Naismith'in zihninde oyunun başarılı olacağına dair hiçbir soru yoktu. Oyuncular, özellikle rakiplerle kişisel temastan kaçınma çabası olmak üzere, oyunun sert ve taklalı halinden yürekten zevk alıyor gibiydi (Rains & Carpenter, 2009:44-45). Basketbol oyunu cesaret, kuvvet, kıymet ve azim talep eden ve göğüs göğse ve bire bir karşı karşıya gelmeyi icap ettiren gayet sert bir oyun olduğu için her gencin bu oyunun cazibesine kapılması ve oynamaya ilgi göstermesi muhtemeldi (Tobin, 1926:8).

O yüzden de basketbolun yayılması hem kapsamlı hem de hızlı oldu. Oyun, çıkışından kısa bir süre sonra yabancı ülkelerde tanıtıldı ve Amerika Birleşik Devletleri'nde o kadar hızlı yayıldı ki, Naismith ülkenin birçok yerinin oyuna tam olarak ne zaman başladığını tam olarak belirlemediğini ifade etti. Oyunun erken yayılması, neredeyse yalnızca Massachusetts, Springfield'deki Y.M.C.A. Eğitim Okulu aracılığıyla oldu. Y.M.C.A. fiziki gelişimle ilgilenen az sayıdaki organizasyonlardan biriydi ve şubelerinin çoğunda spor salonlarının olması oyunun bu kurum aracılığıyla yayılmasında önemli bir etkendi (Naismith, 1941:111).

Naismith'in on üç basketbol kuralı ilk olarak 15 Ocak 1892'de okul dergisi The Triangle'da "Yeni Bir Oyun" başlığı altında yayımlandı. Naismith makalesine şöyle başladı: "Dernekler arasında onu popüler kılacak unsurlara sahip gibi görünen yeni bir top oyununu okuyucularımıza sunuyoruz." (Myerscough, 1995:144).

Atlet ve beyzbolculara neşeli bir kış idmanı olması düşüncesiyle ortaya çıkarılan bu oyun, pek kısa zaman içinde geniş kitlelerin büyük ilgisini çektiğinden, yardımcı bir idman vasfından pek çabuk sıyrılarak en popüler spor dallarından biri haline geldi (Atabeyoğlu, 1970:2).

1893 yılında ABD'de hızla yayılmaya başlayan basketbolu Y.M.C.A. Cemiyeti'nin benimsemesiyle spor kulüpleri de oyunu almaya başladı. Bu kulüplerin birçoğu basketbol oynamak amacıyla kurulmuşken, eski ayakta kalanlar ise takımlar kurmuşlardı. 1897'de basketbol takımları organize eden elli sekiz spor kulübü vardı ve bu takımlar her türden kurumdan takımlarla rekabet ediyordu (Naismith, 1941:116).

1893-94 kışında, Connecticut, Hertford'daki Y.M.C.A. Cemiyeti 5 takımlı bir lig düzenledi. Philadelphia'da basketbol oyunu 1897 yılında o kadar popüler hale geldi ki, resmi jimnastik derslerinin çoğunun yerini alma tehdidiyle karşı karşıya kaldı. Bu durum iki önemli kontrol yönteminin başlatılmasına yol açtı. Kuzey Amerika Y.M.C.A. Atletizm Ligi (ALNA) adlı bir ulusal lig kuruldu ve 1896'da Y.M.C.A., Amatör Atletizm Birliği'ni (AAU) basketbolu ortaklaşa kontrol etmek üzere ortaklık davet etti. Böylece, (sporda profesyonellekle mücadeleyle adanmış olan) Amatör Atletizm Birliği, 1898'de basketbolun tüm kontrolünü ele geçirdi (Myerscough, 1995:145-148).

Basketbolun dünyaya yayılmasında Y.M.C.A. Cemiyeti merkez konumundaydı. Springfield Kolej'de beden eğitimi dersi almış öğrencilerden Mel B. Rideout 1893 yılında oyunu Paris Y.M.C.A. Cemiyeti aracılığıyla Fransa'da, 1894 yılında Bob Gailey oyunu Çin'in Tientsin kentinde tanıttı. Duncan Patton, Hindistan'daki ilk takıma koçluk yaptı ve yüzyılın başında, Ishakawa basketbolu Japonya'ya taşıırken, C. Harek İran'ı oyunla tanıştırdı (Myerscough, 1995:150).

Amerikalılar milli bir spor dalı olarak gördükleri basketbola, 1904 yılında kendi ülkelerinde düzenledikleri St. Louis Olimpiyat Oyunları'nda da resmi programın dışında yer vermişler ve kulüp takımları arasında tertip ettikleri maçlarla bu sporu, olimpiyat oyunlarına iştirak eden bütün dünya milletlerine tanıtmışlardı (Atabeyoğlu, 1970:4). Olimpiyat oyunlarında 11-12 Temmuz 1904 tarihinde gerçekleşen özel bir basketbol turnuvasında Buffalo German Y.M.C.A. takımı birinciliği, Chicago Y.M.C.A. takımı ikinciliği, New York Xaver A. A. Takımı da üçüncülüğü kazanmıştı (*Spalding's*, 1905:209).

1913 yılında basketbol Asya kıtasına da yayıldı. Bu bir uluslararası turnuva ile oldu. Bu turnuvada birinciliği Filipinler kazanırken, ikinciliği de Çin aldı. Basketbolu bu kıtaya getirenler ise yine Y.M.C.A. Cemiyeti mensuplarıydı. Basketbol, Avrupa kıtasında 1916 yılından itibaren Birinci Dünya Savaşı'nın etkisiyle Avrupa'ya savaşmaya giden Amerikalı askerler aracılığıyla girdi. Ateşkes imzalandıktan sonra 1919 yılında Müttefikler arasında Avrupa'da ilk uluslararası basketbol turnuvası düzenlendi. Paris'te; İngiliz, Fransız, İtalyan ve Amerikan askeri takımları arasında yapılan bu ilk uluslararası turnuvanın şampiyonluğunu Amerikalılar aldı. Bunu, 1922 yılında yine Fransa'da, bu kez Joinville'de, kadın basketbol takımları arasında ilk uluslararası turnuvanın oynanışı izledi (Atabeyoğlu, 1970:5).

Basketbolun bütün dünyada hızlı gelişip yayılması karşısında bu spor dalında bir uluslararası örgütün kurulması ihtiyacı kendiliğinden ortaya çıktı. 18 Haziran 1932 tarihinde İsviçre'nin Cenevre kentinde toplanan, Arjantin, Çekoslovakya, İtalya, İsviçre, Letonya, Portekiz, Romanya ve Yunanistan basketbol federasyonları temsilcileri, Uluslararası Amatör Basketbol Federasyonu'nu (FİBA) kurdular. FİBA dünyada basketbolun yayılması ve gelişmesi için çaba gösterdi. Bu yolda ilk girişim, basketbolun Olimpiyat Oyunları'nın resmi program içine alınması konusu oldu. Yapılan girişimler neticesinde 1934 yılında yapılan toplantılar ile basketbolun Olimpiyat Oyunları içine alınmasına karar verildi (Atabeyoğlu, 1986:7) ve 1936 Berlin Olimpiyatları'nda basketbol resmi programa dahil edildi (Yüce & Aytuna, 2020:16).

Bu çalışmada dünyanın farklı coğrafyalarında gelişim gösteren basketbol sporunun Türkiye'de doğuşu ve 1938 yılına kadarki gelişimi incelenmiştir. Basketbol hakkında yazılmış bazı eserlerin yanında, Türk spor tarihini genel olarak anlatan eserlerde de basketbol ile alakalı birtakım bilgiler bulmak mevcuttur. Bu çalışmanın amacı, başlangıcından İkinci Dünya Savaşı'na kadar basketbolun Türkiye'deki gelişimini bir bütün halinde ortaya koymak ve eksik kalan kısmını bir nebze olsun kapatmaktır. Bu bağlamda basketbol hakkında bilgi veren Türk spor tarihi ile alakalı telif eserler ve dönemin spor basını temel başvuru kaynakları olmuştur. Çalışma, yaklaşık

40 yılı bulan bir dönem aralığında olduğu için ülkenin genel basketbol tarihini incelemek makalenin muhteviyatını genişleteceğinden ağırlıklı olarak basketbolun İstanbul'daki gelişimi üzerinde durulmuştur.

Mütareke Dönemine Kadar Türkiye'de Basketbol

Türkiye'de basketbolun ilk kez ne zaman oynanmaya başlandığı hususunda net bir tarih olmasa da spor tarihi ile alakalı eserlerin büyük bir çoğunluğunda basketbol, ilk defa 1904 yılında İstanbul'da Robert Kolej'de oynanmıştı (Yıldız, 2002:591; Fişek, 1985:46; Atabeyoğlu, 1985:1499; Hiçyılmaz, 1974:93; Okan, 1975:34). Buna göre, Amerika'dan bu okula atanan bir öğretmen öğrencilere bu oyunu öğretmiş ve ilk defa oynatmıştı. Lakin bir deneme oyunundan ileri gitmeyen bu girişim Amerikalı öğretmenin ülkesine dönüşü ile kısa süre içinde unutulmuştu (Hiçyılmaz, 1996:37; Yıldız, ty:359; Atabeyoğlu, 1970:7; Atabeyoğlu, 1986:9).

Bu bilgiyi destekleyen ve bu bilgiden ilk defa olarak bahseden kaynak Türkiye'de Y.M.C.A. Cemiyeti'nin Terbiye-i Bedeniye Müdürü olarak görev yapan Chester M. Tobin'in kaleme aldığı ve Ahmet Robenson tarafından Türkçeye çevrilen *1925-1926 Resmî Basketbol Rehber'i*'dir. 1926 yılında basılan bu eserde dönemin canlı şahitlerinden Ahmet Robenson, "Türkiye'de Basketbol" başlıklı yazısında, basketbolun Osmanlı Devleti'nde 1904 yılında başladığını yazmıştı (Tobin, 1926: 9). Başka bir eserde basketbolun ilk defa 1906 yılında Robert Kolej'deki Amerikalı öğretmenler arasında oynandığı dile getirilirken (Kılıç, 2011:80), bir eserde ise 1902 yılında İzmir Amerikan kulübünde başlamış olabileceğine atıf yapılmıştır (Yüce & Aytuna, 2020:17).

1942 yılında Ege Spor adlı dergide çıkmış bir yazıda ise gazeteci-yazar Adnan Bilget, basketbolun İstanbul'dan çok evvel İzmir'e gelmiş ve tatbik edilmiş bir oyun olduğunu söyledi. Buna göre yaklaşık 60 yıl önce (1882) Alley adında bir kuru meyve taciri İzmir'deki Amerikan kulübünde arkadaşlarına basketbolu gösterdi, bir müddet bu oyun üzerinde çalışıldı, fakat fazla ilgi görmedi (Bilget, 1942:4). Basketbolun icadının 1891 yılının sonları olduğu düşünüldüğünde bu bilginin doğru olma ihtimali gözükmemektedir.

Robert Kolej'in kendi resmi yayınları ve kurum hakkında yapılan çalışmalar incelendiğinde ise bu kurumda basketbolun ilk defa 1908 yılında oynandığından bahsedilmektedir. 1904 yılında Türkiye'nin ilk modern kapalı spor salonu Dodge Gymnasium'un açılmasıyla beraber, sporun merkezi konumuna gelen Robert Kolej'de (*RC-ACG Mezunlar*, 1985:76), 1903 yılında Robert Kolej müdürlüğüne atanan ve 1932 ye kadar bu görevde kalan Dr. Caleb Frank Gates'in (Sümer, 1964:233) talebi üzerine okulun Amerikalı öğretmenleri arasında 1908 yılı içerisinde bir gösteri maçı tertip edildi. Dönemin tanıklarından ve Robert Kolej öğretmenlerinden Harry H. Barnum da okulun *The 1929 Record* adlı öğrenci yıllığında kaleme aldığı *The Athletic Association* adlı yazısında 1908'de, o vakte kadar Yakın Doğu'da bilinmeyen basketbolun ilk kez Robert Kolej'de tanıtıldığını yazdı (*The 1929 Record*, 1929:172; Irak, 2013:254-255; *History of RC*, 2022; Yüce, 2021a:159).

Kısacası 1900'lü yılların başında Türkiye'ye giren basketbolun ülkede tanıtılması Amerikan unsurlar sayesinde gerçekleşti. İlk olarak nerede oynandığı kesin olarak bilinmemekle beraber bunun Amerikanlıların bulunduğu herhangi bir şehirde gerçekleştiğini düşünmek yanlış olmaz (Yüce & Aytuna, 2020:17). Belki oyunun kurallarının çok fazla bilinmemesi basketbolun bir anda yayılmasının önüne geçse de Robert Kolej'de büyük bir basketbol geleneğinin tohumları atılmış oldu. II. Meşrutiyet'in arifesinde, yani ülkede modern sporların varlığını bilenlerin sayısı oldukça az olduğu dönemde, Robert Kolej'in özellikle İngiltere ve ABD üzerinden yayılım gösteren spor dalgasının içinde yer alması Türkiye için önemli faydalar sağladı (Irak, 2013:239, 255).

1911 yılında Galatasaray Lisesi'nin Beden Eğitimi öğretmenlerinden Ahmet Robenson, bulduğu İngilizce yazılı bir kitapta, bu oyunu ana hatlar ile açıklayan bir yazıya rastlamış ve kendine göre bunun faydalı bir spor olacağını düşünerek öğrencilerine oynatmak istemişti (*Galatasaray Spor*, 1955:39; Atabeyoğlu, 1970:8; Hiçyılmaz, 1974:93). O vakitler basketbolda her takım onar kişiden oluşmaktaydı. Eline geçen kitapta başka spor branşları da bulunduğundan basketboldan özetle bahsetmekteydi. Galatasaray Lisesi'nin spor salonunda karşılıklı iki duvara asılan kâğıt sepetlerle ve onar kişilik takımlar arasında bir basketbol müsabakası yapıldı. Toplamda 13 sayının yapıldığı ve sadece 13 dakika oynanabilen bu müsabaka, oyuncuların tamamının sakatlanmasıyla yarıda kaldı. Oyunun kötü netice vermesi hem gizli kalmasına hem de terkedilmesine sebep oldu. Bir yanlışlık yaptığını düşünen Ahmet Robenson, oyunu öğrenmek üzere Robert Kolej'e gitse de o tarihlerde oyunu gösterecek kimseyi bulamadı (Tobin, 1926:9).

II. Meşrutiyet döneminde 1910-1911 ders yılında kurulan İstanbul Lisesi Terbiye-i Bedeniye Yurdu'nun çalışma beyannamesinde yazılı muhtelif spor dalları arasında basketbol sporu da yer alırken (Tayga, 1990:141), 1913

yılında Fenerbahçe kulübü de bu alanda bir girişimde bulunmuştu. İdman dergisinde çıktığı söylenen bir habere göre 1913 yılında bir basketbol takımı kuran Fenerbahçe'nin bu girişimi basketbol hakkında tam bir bilgi edinilememesi üzerine yarıda kalmıştı (Dağlaroğlu, 1988:483; Hiçyılmaz, 1974:93; Atabeyoğlu, 1970:10; Yıldız, 2002:591). Fenerbahçe'nin 1913 yılında bir basketbol takımı kurduğuna dair İdman dergisinin sayıları taranmasına rağmen böyle bir bilgiye rastlanmamıştır. Genel anlamda futbol maçlarına yer verilen dergide Fenerbahçe'yle ilgili doğrudan iki haber ön plana çıkmaktadır. Haziran 1913'te çıkan üçüncü sayısında "Fenerbahçe Spor Kulübü Tarihçesi" adlı yazıda Mehmet Nasuhi Bey, kulübün ilgilendiği sporlar arasında başta futbol olmak üzere hokey, tenis, kriket, av, su topu, kürek ve çocuklar için keşşaf yoldaşlığı gibi şubelerden bahsederken basketbola ait bir hususa değinmemiştir (Mehmet Nasuhi, 1329:47). Fenerbahçe ile ilgili bir diğer önemli haber ise İdman dergisinin Mart 1914 tarihli 25. sayısında geçmektedir. "Fenerbahçe Kulübünün Resm-i Küşadı" başlığını taşıyan bu haberde ise Fenerbahçe kulübünün Kuşdili'ndeki eski Uhuvvet Kulübü binasını satın alarak merkezini buraya taşımıştı (İdman, 13 Mart 1330:399). Dolayısıyla II. Meşrutiyet döneminde Fenerbahçe kulübünün bir basketbol takımı kurduğu bilgisi gerçeği yansıtmamaktadır.

II. Meşrutiyet döneminde İstanbul dışındaki bazı Amerikan okullarında basketbol oynandığına dair bilgiler de mevcuttur. Talas Amerikan Erkek Okulu'na ait 1912-1913 dönemlerini kapsayan çalışmalarda okulun faaliyetleri çerçevesinde öğrencilere atletizm, futbol, basketbol ve masa tenisi konusunda eğitimler verilmekteydi (Demir, 2008:179).

1913-1914 eğitim-öğretim döneminde Kızılcıllu'daki yeni kampüsünde eğitim faaliyetlerini sürdürmeye başlayan İzmir Uluslararası Kolej, geniş ve her türlü eğitim imkânına sahip bu kampüs sahası sayesinde müfredat programını zenginleştirmişti. Kolej öğrencileri, daha önceleri sınırlı imkânlarla gerçekleştirdikleri beden eğitimi derslerini, yeni kampüsün yapılmasıyla birlikte kampüs içindeki spor salonu, futbol ve basketbol sahalrı, tenis kortları ve koşu pisti sayesinde daha iyi koşullar altında işleme imkânı buldular. Kolejde çalışan bazı Amerikalı, İskoçyalı ve İrlandalı öğretmenler basketbolu yaymak için büyük çaba gösterdi. Evvela kendi aralarında basketbol oynayan öğretmenler, daha sonra Amerikan okulunda okuyan Türk ve Ermeni öğrencilere basketbolu öğretti. Hatta okulla alakası bulunmadığı halde birçok Türk genci haftanın belirli günlerinde Amerikan okuluna giderek yabancıardan oluşan öğretmen takımıyla maçlar yapardı (Demir, 2014:233; Bilget, 1942:4; Güneş, 2012:129).

II. Meşrutiyet döneminde basketbola ait tespit edilen ilk yazı ise dönemin önemli spor adamı ve yazarlarından Selim Sırrı Tarcan'a aittir. Selim Sırrı Bey, kendi çıkardığı *Terbiye ve Oyun* adlı dergisinde mektep oyunu olarak nitelendirdiği basketbol hakkında 1911 yılının aralık ayında tafsilatlı bir yazı kaleme aldı. Basketbolun kuvvet ve şiddetten ziyade maharet ve çeviklik gerektirdiğini söyleyen Selim Sırrı Bey bu oyunun on iki yaşından itibaren kız ve erkek çocukların uygun havalarda bahçede, yağmurlu havalarda ise jimnastik salonlarında oynanabileceğine değindi. Oyunun o dönemdeki kurallarının da yer aldığı bu makalede, oyun sahası ve kullanılacak malzemelerle alakalı ayrıntılı bilgiler de vardı (Selim Sırrı, 1327:140-141; Yüce & Aytuna, 2020:18).

Yirminci yüzyılın hemen başında İstanbul ve İzmir şehirlerinde mevcut olan Amerikan kolejleri basketbolu ilk defa bu topraklarda tanıştırsalar da ilk tanışmadan sonra basketbol gerek malzeme yetersizliği gerekse oyunu öğretecek öğretmenlerin eksikliği gibi sebeplerden dolayı süreklilik göstermedi (Yüce, 2020:213). Birinci Dünya Savaşı'nın başlamasıyla birlikte gelişiminde bir duraksama yaşansa da Mütareke döneminden itibaren hızla gelişmeye ve yayılmaya başladı. Özellikle Türkiye'de basketbolun gelişimine bakıldığında Mütareke dönemine kadarki kısmı tabiri caizse basketbolun emekleme dönemi olurken, Mütareke döneminden itibaren ise basketbol ayağa kalkış ve şahlanış dönemini yaşadı.

Mütareke Döneminde Türkiye'de Basketbol

Mondros Mütarekesi'nden sonra basketbol üzerine Fenerbahçe Spor Kulübü bir girişimi oldu. O dönemde Fenerbahçe'nin Terbiye-i Fikriye Şubesi tarafından yayımlanan Fenerbahçe adlı spor dergisinin 10 Temmuz 1919 tarihli nüshasında, kulübe alınan bir Amerikalı öğretmenin nezaretinde basketbol oyununa başlandığı ve üyeleri arasında önemli başarılar elde edildiği ifade edildi. Yaz aylarında Kurbağalıdere kenarındaki tenis kortu üzerinde gerçekleştirilen basketbol faaliyeti, kış ayının gelmesiyle birlikte yarıda kaldı. Ayrıca oynayacak rakip de bulunamaması (Atabeyoğlu, 1985:1499; Atabeyoğlu, 1970:9; Yıldız, 2002:591) ve kulübün Millî Mücadele'ye destek vererek Anadolu'ya gizlice silah ve cephaneye kaçırıldığına dair ihbarlar gelmesi üzerine bir İngiliz birliği

tarafından işgal edilip 1920 haziranında kapatılması nedeniyle yeniden başlayamadı (Dağlaroğlu, 1988:483; Meydan, 2015:190-191).

Bu dönemde İzmir’de de yerel çapta basketbol faaliyetleri devam etmekteydi. İzmir Uluslararası Kolej’in yanında 1919-1920 kış sezonunda İzmir’deki Panionian ve Apollon kulüpleri sahalarna basketbolu da ekleyerek bu sporu geliştirmek üzere ilk adımı atmışlardı (*İzmir 1921*, 2000: 77).

Bu ufak çaplı faaliyetler bir kenara bırakılırsa basketbolun ülkede gelişip yaygınlaşması hususunda en önemli katkısı Y.M.C.A. Cemiyeti verdi. Basketbolu sahiplenerek onu yalnız kendisi için değil, aynı zamanda başkalarına da öğretmek ve hizmet etmek fikri ile oynamaya ve oynatmaya çalışan müesseselerin başında Y.M.C.A. gelmekteydi (Tobin, 1926:9-10). II. Meşrutiyet döneminden itibaren ülkede etkinliğini arttıran ve 1913 yılında resmi olarak çalışmalarına başlayan Y.M.C.A., fikri, bedeni ve ahlaki faaliyetlerini 1913 yılında yayımladığı *Y.M.C.A. Gençler Cemiyet-i Hristiyanıyesi Nedir Ne Yapıyor?* adlı eserde anlatırken bedeni faaliyetlerinde takım oyunlarından basketbola da yer vermişti (*YMCA Gençler*, 1913:11).

Birinci Dünya Savaşı’nın başlamasıyla faaliyetlerini durduran Y.M.C.A, Mütareke döneminden itibaren İstanbul’da aktif bir şekilde çalışmalarına başlayabildi. Y.M.C.A. Cemiyeti İstanbul’da teşkilatlanırken beden terbiyesi şubesini kurma görevini Amerika’nın ünlü spor otoritelerinden olan ve modern sporların Asya’da yayılmasına öncülük eden Elwood Brown’a verdi (Atabeyoğlu, 1991:76). *Herkes için spor ve herkes sporda* düsturunu şiar edinen Brown (*Spor Alemi*, 2 Aralık 1920:6), uygun ve modern bir tarzda Türkiye’de sporları iyileştirmeyi ve geliştirmeyi hedefledi. Bunlar arasında futbol, basketbol, voleybol, beyzbol ve sutopu gibi sporlar yer almaktaydı. İstanbul’da bir süre kalan ve cemiyetin spor teşkilatını düzene koyan Brown, Ekim 1920’de Türkiye’den ayrıldı ve görevini Amerika’da beden terbiyesi ve tıp öğrenimi görmüş ve Robert Kolej öğretmenlerinden olan Dr. George Gilbert Deaver’e¹ devretti (*Spor Alemi*, 4 Kasım 1920:13).

Bu dönemde Y.M.C.A. Cemiyeti’nin basketbolu yayma çabası özellikle iki şekilde gelişim gösterdi. Bunlardan ilki 1919’dan yaklaşık 1930 yılına kadar farklı aralıklarla cemiyetin tertip ettiği yaz kamplarıyla, ikincisi ise tesis ettiği lig ile okul düzeyinde başlayan ve yayılım gösteren kulüpler arası maçlar vasıtasıyla oldu.

1920 yılı haziran ayı başlarında İstanbul Suadiye’de bir yaz kampı açan Y.M.C.A. Cemiyeti, kampa İstanbul’dan yaklaşık 600 erkek öğrencinin katılımını sağladı. Rahip Crathern adlı şahıs tarafından yönetilen kampta Beden Eğitimi Direktörü olarak Dr. George Gilbert Deaver görev yaptı. Kampta spor faaliyeti olarak basketbol, beyzbol, futbol, yüzme ve her çeşit yürüyüş etkinliklerinin yanında tenis, golf, disk, cirit, gülle atma ve çeşitli deniz spor oyunları da öğretiliyordu (Uçar, 2013:1106). Kampın son zamanlarına doğru eylül ayı içerisinde yetimleri kampa kabul eden cemiyet, Türk, Ermeni ve Rum yetimlere jimnastik, basketbol, yüzme gibi birçok açık hava faaliyeti düzenleyerek çocukların bedeni gelişimlerine destek oldu (*Spor Alemi*, 18 Kasım 1920:13).

Cemiyetin yine 1920-1921 yılı yaz aylarında Adana’da açtığı yaz kamplarında çocuklara gösterilen modern sporlar arasında basketbol eğitimi de vardı. 1921 yılında gerçekleştirilen kampta, kampın basketbol takımı ile Adana Y.M.C.A. Basketbol takımı bir maç dahi yapmıştı (Uçar, 2013:1196-1202).

Aynı şekilde cemiyet İstanbul’da Suriçi şubesinin önderliğinde Karadeniz’in kıyılarında, Kilyos Köyü’nde 1920-1922 yıllarında yaz kampları organize etti. Bu kamplarda da basketbol, eğitimi verilen sporlar arasındaydı. Verilen teorik ve uygulamalı basketbol dersleri çok verimli olmuştu (Tobin, 1926:10). Kilyos’ta 1924 yılında açılan yaz kampı ise daha kapsamlı oldu. Yeni kurulmuş Türkiye Cumhuriyeti’nde beden terbiyesi alanında kendini yetiştirmiş uzman öğretmenlere ihtiyaç duyulduğu bu dönemde, bu ihtiyacı karşılayacak okullar kuruluncaya kadar bu alanda gerekli öğretmenlerin talim ve eğitimleri için dört yıllık bir plan dahilinde Y.M.C.A. Cemiyeti’nin açtığı bu kamplarda basketbolun içinde olduğu birçok spor dalında eğitimler verildi. Bu kamplara katılan öğretmenler eğitim-öğretim döneminde aldıkları eğitimleri okullarda öğrencilere tatbik ettirerek basketbolun okullarda gelişim göstermesine olanak tanıdı (Mutlu, 2022:137-139; *Vay Em Si Ey*, 1925:8-24; Toprak, 1994:11; *Spor Alemi*, Mayıs 1921:6-7).

Yaz kampları dışında Y.M.C.A. Cemiyeti Beyoğlu şubesinin arka bahçesinde 1919 yılının sonlarına doğru inşa edilen açık hava basketbol sahasını 9 Ocak 1920 tarihinde kullanıma açarak bu sahayı kullanmak isteyenlerin ikiyeşerli takımlar halinde cemiyet merkezine isimlerini yazdırabileceklerini duyurdu (Uçar, 2013:1104; Ar,

¹ Y.M.C.A. Springfield Koleji ve Pennsylvania Üniversitesi Tıp Fakültesi mezunu olan Dr. George Gilbert Deaver Birinci Dünya Savaşı sırasında Mısır’da yürüttüğü yaralı Britanyalı askerlerin tedavisinde müzik vasıtasıyla yeniden eğitim egzersizleriyle tanıdı. 24 Mart 1920 tarihinde İstanbul’a gelen Dr. Deaver, İstanbul Y.M.C.A. kadrosuna Beden Eğitimi Direktörü olarak katıldı (Uçar, 2013:299).

2006:79). İstanbul şubesinde ise 4 Şubat 1920 tarihinde duyurulan yeni programda şube binasına ait spor salonunda cuma ve cumartesi günleri basketbol dersleri verilmeye başlandı (Uçar, 2013:96).

Ahmet Robenson'a göre milli müesseseler içinde basketbolu ciddi surette ilk defa tatbik eden Darüleytamlardı. Yetimlerin yüzünü güldürmek ve onları neşelendirmek için birçok eğlenceli ve faydalı oyunlarla beraber basketbolun mevcut yetimhanelerde oynanmasına 1920 yılında Y.M.C.A. Cemiyeti yardım etmişti. Cemiyete mensup öğretmenlerin gayretleriyle Bebek, Ortaköy, İmrahor, Balmumcu, Beykoz Darüleytamlarında basketbol sahaları meydana getirildi (Tobin, 1926:10). Yabancı okullar arasında ise aynı yıl Robert Kolej'de basketbol takımı kurulurken (Acun & Şencan Gürtunca, 2016:23), Saint Benoit Koleji de basketbolu esaslı bir surette oyunlarını arasına alarak dört saha tesis edip, okul içinde müsabakalar tertip etmeye başladı (Tobin, 1926:10). 1920 yılı Ekim ayında ise Merzifon Anadolu Kız Koleji'ndeki kızlar, yeni sahalarında ilk kez basketbol öğrenmeye başlamış ve bir ay sonra da bir kız basketbol takımı kurmuşlardı (Uçar, 2013:1113). Amerikan Board'un çıkardığı The Orient gazetesinde geçen bir haberde, 1921 yılının mart ayında Amerikan Kız Kolej Enstitüsü bünyesinde bir basketbol takımı vücuda getirilmişti. Bu takımın en önemli özelliği ise İzmir'deki kız okulları arasında ilk ve dönemin tek kız basketbol takımı olmasıydı (Demir, 2019:295).

Bu dönemde Y.M.C.A. Cemiyeti aracılığıyla basketbolun İstanbul'daki Türk okul takımları arasında da karşılık bulmaya başlaması önemli bir dönüm noktası olmuştu. Bu hususta beden terbiyesi ve sporun ülkede yayılmasında büyük katkıları olan Selim Sırrı Tarcan'ın girişimleri önemlidir. 3 Ocak 1919 tarihinde İstanbul Darülmuallimini müdürlüğüne tayin olan Selim Sırrı Bey, bu okulda beden terbiyesinin gelişimine büyük katkı verdi (Mutlu, 2020:84). Selim Sırrı Bey 16 Aralık 1920 tarihinde İstanbul Darülmuallimini'nde tertip edilen sonbahar jimnastik müsamesesine Y.M.C.A. Cemiyeti'nin ileri gelenlerinden Dr. George Gilbert Deaver ve Mister Steger'ı davet ederek müsameredeki beden terbiyesi faaliyetlerini ve öğrencilerin İsveç usulü jimnastik ve mektep oyunlarını bu kişilere gösterdi (*Spor Alemi*, 23 Aralık 1920:2).

Cem Atabeyoğlu'na göre, öğrencilerin yaptıkları bu gösteriler pek beğenilmiş ve Dr. Deaver bu güzel şenlikten dolayı Selim Sırrı Bey'i kutlayarak şu sözleri söylemişti: "İsveç jimnastiğinin dışında çok güzel spor oyunları da vardır. Arzu ettiğiniz takdirde bu oyunları öğrencilerinize öğretmeye amadeyim." Selim Sırrı Bey ise bu teklifi olumlu karşılayarak "Hz. Ali, bana bir harf öğretmenin kölesi olurum demiş, biz de Dr. Deaver'den yeni şeyler öğrenebilirsek elbet kendisine minnettar oluruz" cevabını vermişti. Cem Atabeyoğlu verdiği bu bilgilere kaynak olarak ise *Spor Alemi* dergisinin 23 Aralık 1920 tarihli 5-29 sayısını gösterdi. Hâlbuki Cem Atabeyoğlu'nun verdiği bu bilgiler *Spor Âlemi* dergisinin mevcut sayısında yer almamaktadır. Sadece son cümlede geçen Hz. Ali'nin sözü dergide yer almaktaydı. Onun nedeni de farklı idi. Dr. Deaver'ın projesini değerlendiren Selim Sırrı Bey, Dr. Deaver'ın programına olan desteğini ve bu projenin Türk sporuna yeni şeyler katacağını düşünerek Hz. Ali'nin sözlerini dile getirmişti (*Spor Alemi*, 23 Aralık 1920:3; Atabeyoğlu, 1970:10; Uçar, 2013:1120).

Selim Sırrı Bey ile Dr. Deaver arasında bir yakınlık doğması ilerleyen dönemde yeni temasların da önünü açtı. Nitekim 2 Nisan 1921 tarihinde İstanbul Darülmuallimini'nde Çağaloğlu'ndaki binasının bahçesinde bir Amerikan takımı ile ilk yerli takım arasında bir basketbol müsabakası yapıldı (*Spor Alemi*, 4 Nisan 1921:15; Okan, 1975:34; Tayga, 1990:141). Okuldaki öğrenciler ve dışarıdan alınan elemanlarla oluşturulan ilk Türk basketbol takımı, Atabeyoğlu'nun kaynak göstermeden verdiği bilgiye göre Dr. Deaver'den gördüğü nazari derslerden sonra ve yaptığı antrenmanlar neticesinde Amerikan takımının karşısına çıkmıştı (Atabeyoğlu, 1970:10). İzleyiciler arasında Selim Sırrı Bey, İstanbul Darülmuallimini, Darüleytam ve bazı liselerin öğretmenleri ile İstanbul Darülmuallimini ve Polis Okulu öğrencileri vardı. Maç 18-14 Amerikan takımın galibiyeti ile tamamlandı. Basına yansıyan bir haberde yerli takımın yeni kurulduğu ve oyuncuların birbirleriyle ancak bir antrenman yaptıktan sonra oyuna dahil olmaları dikkate alındığında başarılarının -maçı kaybetmelerine rağmen- küçük görülmemesi gerektiği ifade edildi. İki takımın oyuncu kadrosu ise şu kişilerden oluşmaktaydı (*Spor Alemi*, 4 Nisan 1921:15).

Yerli Takım: Kaptan ve oyun kurucu: Ahmet Robenson Bey, Forvetler: Hilmi Bey ve Mişel Efendi. Bekler: Ziya Bey ve Armanak Efendiler.

Amerikan Takım: Kaptan ve oyun kurucu: Dr. Deaver, Forvetler: Mister Rab (Robb) ve Mister Fişer (Fischer), Bekler: Mister Stevens ve Mister Alpayın.

Hakem: Y.M.C.A. Cemiyeti reisi Mister Steger.

Bu müsabakadan sonra basketbol Türk okulları arasında yayılmaya başladı. 1921 yılı içerisinde İstanbul Lisesi ve İstanbul Darülmualimini birer basketbol sahası inşa etti (Tobin, 1926:10). Türkiye İdman Mecmuasının birinci sayısında geçen bir yazıya göre 1920-21 senesinde İstanbul Lisesi Terbiye-i Bedeniye Kulübü'nde basketbol Feridun, Esat ve Ahmet İhsan Beylerin çabaları sayesinde canlanmıştı ve az zaman zarfında ilerleme göstererek basketbol oyununu ilk defa oynamakla bütün Türk okul arasında birincilik şerefini elde etmişlerdi (E. S., 1922:25). Aynı derginin dördüncü sayısında ise Nişantaşı Terbiye-i Bedeniye Yurdu'nda hokey oynayan Mehmet Muhittin Bey, Nişantaşı İdman Yurdu Kulübü'nün basketbol oyununu ilk defa programına alan kulüp olduğunu ve 1921 senesinde inşa edilen tenis alanının tamamen basketbola tahsis edilerek 1922 yılından itibaren basketbol oynandığını yazmıştı (Mehmet Muhiddin, 1923:125). Ahmet Robenson ise okullar arasında yayılmaya başlayan basketbol sporunun sırasıyla Darüleytamlar, İstanbul Lisesi, İstanbul Darülmualimini, Mühendis Mektebi, Kabataş Lisesi ve Vefa Lisesi'nde oynanmaya başladığını ifade etmişti (Tobin, 1926:10-11).

Basketbolun gelişim gösterdiği bu süreçte 1921 yılında Y.M.C.A. Cemiyeti Beden Terbiyesi Direktörü Dr. Deaver, o dönemde Amerika'da geçerli olan basketbol kurallarını "Resmi Basketbol Nizamnamesi" adı altında yayımladı. Eserde basketbol sporu tanıtılırken özetle şunları söylenmişti:

"Basketbol gerek oyun ve gerekse boş seyir açısından merak uyandırıcıdır. Hali hazırda Amerika'nın bütün okullarında, beden terbiyesi kurumlarında ve spor kulüplerinde oynanmakta olup profesyonel takımları teşkil edilecek dereceyi de bulmuştur. Afrika'da ve Avustralya'da halk oyunu şeklini almaktadır.

Basketbol oynamak için çok masrafa ihtiyaç yoktur. Bu oyun bina dahilinde olduğu gibi açık havada da oynanır. Oyunun talep ettiği sürat hemen bütün diğer oyunlardan fazladır. Binaenaleyh hakiki müsabakalara gireceklerin bedenlen iyice hazırlanmış olmaları lazım gelir.

Başarılı olmak isteyen bir oyuncu çeviklik, cesaret, tabammül, mücadele kabiliyeti, bireysel maharet ile arkadaşlık ruhu ve birlikte hareket etme gibi özelliklere sahip olmaya çalışmalıdır. Görülüyor ki basketbol eğlendirici ve meraklı olmakla beraber gerek çocukların ve gerekse kızların terbiye-i bedeniye, fikriye ve ahlakîyesi için de mükemmel bir vasıtaadır." (Deaver, 1921.87-89).

1921-1923 yılları arasında yapılan basketbol maçları muhtelif kurumlar arasında yapılan yazışmalara dayanarak oynandı. Bu dönemdeki maçlar Y.M.C.A. Cemiyeti'nin Beyoğlu ve İstanbul şubeleri, Robert Koleji, Saint Benoit Koleji, Boven takımı gibi ağırlıklı olarak yabancı okul ve kulüplerin içinde bulunduğu takımlar arasında oynandı (Tobin, 1926:11; *Spor Alemi*, Mayıs 1921:23).

Türk okulları ve kulüpleri de bu dönemde basketbolu çalışma alanları içine dahil etti. Jandarma Mektebi Temmuz 1922'de bir basketbol alanı inşa ederek çalışmalarına başlarken (Selim Sırrı, 1922:6), Nişantaşı, Makriköy, Galatasaray gibi kulüpler de 1923 yılından itibaren müsabakalar yapmaya başladı (Yıldız, t.y.:360).

Cumhuriyet Döneminde Türkiye'de Basketbol

Türk spor kulüplerinde ciddi anlamda basketbol müsabakaları 1923 yılı başında başladı. 15 Şubat 1923 tarihinde Nişantaşı ve Galatasaray kulüpleri basketbol takımları ilk maçlarını oynamış ve Nişantaşı takımı rakibini 15-4 skorla mağlup etmişti (*Spor Alemi*, 22 Şubat 1923:13). Mehmet Yüce, Galatasaray'ın Nişantaşı ile yaptığı bu maçı kulüp tarihinde şimdiye kadar kayıtlı ilk basketbol maçı olarak değerlendirdi (Yüce & Aytuna, 2020:34).

İstanbul'un işgalden kurtulduğu 6 Ekim 1923 tarihinde şehri İngilizlerden teslim alan Şükrü Naili Paşa için 9 Kasım 1923 tarihinde Beyoğlu'nda yapılan bir spor şenliğinde, Nişantaşı ve Makabi kulüpleri karşı karşıya gelmiş ve maçı Nişantaşı 21-15 kazanmıştı (*Spor Alemi*, 15 Kasım 1923:4-5; *Tanin*, 10 Kasım 1923:4; Yüce & Aytuna, 2020:34).

). Bu tarihten bir hafta sonra bu sefer Kazım Karabekir Paşa için yapılan bir spor şenliğinde ise Nişantaşı ve Galatasaray bir basketbol maçı yapmış ve bu maçı da kazanan Nişantaşı takımı, İstanbul'un en iyi takımlarından biri olduklarını ispatlamıştı (Yüce & Aytuna, 2020:34; Yüce, 2021b: 98-99).

Aynı yıl basketbol Ankara'daki okullarda da oynanmaya başladı. Ankara Lisesi'nde beden eğitimi öğretmenliği yapan Altınordu kulübünden Ekrem Bey'in gayretleriyle basketbol öğrenciler arasında gelişim gösterirken, Ankara Öğretmen Okulu da bir basketbol sahası inşa ederek basketbol oynamaya başladılar. Bu süreçte 1925 yılına kadar Ankara'daki okullarda 22 basketbol takımı kurularak önemli bir başarı elde edilmişti (Tobin, 1926:18; Azizoğlu, 1923:169).

1923 yılının basketbol namına en önemli olayı ise Y.M.C.A. Cemiyeti'nde görevli Ahmet Robenson'un çabalarıyla İstanbul Basketbol Ligi'nin kurulmasıydı. Yaklaşık 10 yıl boyunca düzenli bir şekilde tertip edilen bu ligde Türk-yabancı birçok okul ve kulüp takımı maçlar yapmıştı. İki grup halinde oynanan maçlarda ilk iki senede birinci gruptaki her takım diğeriyle bir defa oynamak şartıyla maçlar yapmıştı. İkinci grup takımlara ise yaşları 19'dan aşağı olanlar girebilmekle beraber maçlar seçme usulü yapılmıştı. 1925-1926 yıllarında aynı şartlarla maçlar yapılmakta ise de birinci grup takımlar ikişer defa karşılaşmakta ve ikinci grup takımlar ise çifte seçme usulü² ile maçlarda şampiyonluk elde etmeye çalıştı (Tobin, 1926:14). İlk üç sezon İstanbul Basketbol Ligi'ne katılan ve şampiyon olan takımlar şu şekildedir (Tobin, 1926:12-14):

1923-1924 Sezonu Birinci Grup: Nişantaşı, Moda, Beyoğlu Y.M.C.A., Makriköy, Saint Benoit Koleji, İstanbul Y.M.C.A., Ticaret Mektebi, Makabi, Y.M.C.A. Ticaret Mektebi. *Şampiyon: Beyoğlu Y.M.C.A.*

1923-1924 Sezonu İkinci Grup: Beyoğlu Y.M.C.A., Galatasaray, Saint Benoit Koleji, İstanbul Y.M.C.A., Y.M.C.A. Ticaret Mektebi, Makabi, Zögrofyan. *Şampiyon: Beyoğlu Y.M.C.A.*

1924-1925 Sezonu Birinci Grup: Kabataş, Makriköy, Beyoğlu Y.M.C.A., İstanbul Y.M.C.A., Robert Kolej (Öğretmen takımı), Robert Kolej (Öğrenci Takımı). *Şampiyon: Robert Kolej (Öğrenci Takımı)*

1924-1925 Sezonu İkinci Grup: Beyoğlu Y.M.C.A., Fenerbahçe, Üsküdar, Saint Benoit Koleji, İstanbul Y.M.C.A., Robert Kolej (Öğrenci Takımı), Likeon, Sporting, Makabi. *Şampiyon: Robert Kolej (Öğrenci Takımı)*

1925-1926 Sezonu Birinci Grup: Kabataş, Makabi, Beyoğlu Y.M.C.A., İstanbul Y.M.C.A., Robert Kolej (Öğretmen takımı), Robert Kolej (Öğrenci Takımı). *Şampiyon: Robert Kolej*

1925-1926 Sezonu İkinci Grup: Beyoğlu Y.M.C.A., Fenerbahçe, İstanbul Y.M.C.A., Robert Kolej, Sporting, Makabi, Göztepe Amerikan Koleji, İka, Y.M.C.A. Ticaret Mektebi, Berberyan. *Şampiyon: Robert Kolej.*

İlk sene hariç 1926 yılına kadar yapılan müsabakalarda Robert Kolej basketbol takımını hiçbir takım mağlup edemedi. Robert Kolej hem birinci hem ikinci grup takımlar şampiyonluğunu kazandı (Mazhar Esat, 1926:4).

1926 yılına kadar yapılan maçlarla ilgili katılan ve şampiyon olan takımlar hakkında 1926 yılında basılan *1925-1926 Basketbol Rehberi* adlı eser ayrıntılı bilgiler vermektedir. Bu eser İstanbul'da Y.M.C.A. Cemiyeti'nin Terbiye-i Bedeniye Dairesi Müdürü olan Chester Martin Tobin tarafından kaleme alınıp Ahmet Robenson tarafından Türkçeye tercüme edilmişti. Eser, Amerikan oyunlarının memleketin muhtelif yerlerinden sürekli talep edilmesi ve bunlar hakkında sık sık sorular sorulması sebebiyle kaleme alındı (Tobin, 1926:2). Chester M. Tobin eseri kaleme alırken oyunun mucidi James Naismith'e bir mektup yazarak Türk gençliği için bir yazı kaleme almasını rica etmiş, o sıralarda Amerika'nın Rocky dağlarında bir kampta bulunan Naismith ise bu durumu memnuniyetle karşılayarak birkaç sayfalık yazı kaleme alıp göndermişti. Böylelikle eserde Naismith'in yazısı "Basketbol, maksadı ve faydaları" başlığı ile yer aldı (Naismith, 1941:157-158). Eserde Ahmet Robenson'un kaleme aldığı Türkiye'de Basketbol adlı yazı ise basketbolun Türkiye'deki gelişimine ve 1923-1926 yılları arası İstanbul Basketbol Ligi'ne dair önemli bilgiler vermektedir.

İstanbul Basketbol Ligi hakkında 1926 yılından sonrası için fazla bir bilgi bulunmamakla beraber o dönemin spor basınında yer alan ufak çaplı haberlerde bir takım yüzeysel bilgiler mevcuttur. 1926 yılından sonra İstanbul Basketbol Ligi'nde tam olarak hangi takımların yer aldığı ve kimlerin şampiyon olduğu ile ilgili net bir bilgi yoktur. Lakin genel anlamda Beyoğlu Y.M.C.A., İstanbul Y.M.C.A., Robert Kolej, Saint Benoit Koleji, Araks, Odeon, Boven Koleji, İka gibi yabancı okul ve kulüplerin mücadele ettiği bilinmektedir (*Spor Alemi*, 21 Ocak 1926:13; *Cumhuriyet*, 16 Şubat 1929:5; *Cumhuriyet*, 5 Şubat 1930:5).

Birtakım kaynaklar 1927'den 1933 yılına kadar İstanbul Basketbol Ligi'nde Makabi kulübünün şampiyonluk kazandığını ifade ederken (Atabeyoğlu, 1985:125; Atabeyoğlu, 1986:14; Atabeyoğlu, 1970:12-13; Kuran &

² Çifte seçme usulü: Turnuvalarda kaybeden takım – şampiyonluk için – kaybedenlerle tekrar seçme müsabakalarına girer ve kaybedenlerin birincisi kazananların birincisiyle final oyununu oynar.

Hiçyılmaz, 2017:73; Hiçyılmaz, 1974:93; Delevi, 2019:194), bazı kaynaklarda ise Robert Kolej'in öğretmen, mezunlar ve öğrencilerden oluşan basketbol takımlarının İstanbul Basketbol Ligi'ne 1930'ların ilk senelerine kadar hükmettiğini ve 1930-1933 yılları arasında namağlup bitirdiği yazmaktadır (Yüce, 2021a:166; Yüce, 2020:218; Irak, 2013:256-257).

İstanbul Basketbol Ligi'nin icra edildiği dönemde kulüp bazında müstakil haberler de dönemi kavramak bakımından büyük önem arz etmektedir. Bu hususta bazı eserlerde ve dönemin spor basınında bu bilgilere ulaşmak mümkündür. Bahsi geçen dönemde köklü spor kulüplerden Fenerbahçe ve Galatasaray'ın basketboldaki etkinliği düşüktü. Fenerbahçe'nin 1924-1926 yıllarında İstanbul Basketbol Ligi'nde mücadele eden bir takımı mevcuttu. Hatta Robert Kolejli basketbolculardan bazılarının 1925 yılında Fenerbahçe'de oynamaya başlamasıyla bu spor birdenbire önem kazanmıştı. 15 Ocak 1926 tarihinde güçlü rakiplerden Makabi'yi 32-4 yenen Fenerbahçe'nin maçı büyük bir heyecanla izlenmişti. Lakin kulübün kapalı bir spor salonu olmaması Robert Kolejli gençlerin Fenerbahçe ile bağlarını güçlendirmeye olanak vermediğinden kulüp bu alanda uzun yıllar bir varlık gösteremedi (Dağlaroğlu, 1988:483).

Galatasaray ise bu sporda 1923 yılında faaliyet göstermeye başladı. Y.M.C.A. Cemiyeti'nin ilerleyen senelerde devam eden lig maçlarına katılmayıp, onun yerine özel maçlar yapmakla yetindi (İzci Ahmet, 1926:2; Yüce, 2021b:99). 1925 yılı temmuz ayı içinde İzmir'e giden Galatasaray kafesi arasında yer alan basketbol takımı, Galatasaray'ı İzmir'e davet eden Altay İdman Yurdu'nun basketbol takımı ile Kızılçullu'da bir maç yaptı ve Altaylılar 21-12 galip geldi (Konuralp, 1925:11; Yüce & Aytuna, 2020:34).

Türkiye İdman Mecmuasında 1925 yılında çıkan bir haberde ise İstanbul'un kumpanya, şirket, banka gibi müesseselerinde çalışan ve yekunları yüzlere ulaşan Galatasaraylıların, çalıştıkları müesseseler namına takımlar çıkararak basketbol şampiyonluğuna dahil olacakları ve idmanı bırakmış olan eski faal azaların da bu suretle tekrar spor sahasında mücadele edecekleri ifade edilmişti. Bir sene öncesinde ise buldukları muhitte basketbol sporunu geliştirmeye çalışan bu gençler Anadolu-Bağdat Demiryolları Spor Kulübü'nü kurmaya çalışmışlardı (*Türkiye İdman Mecmuası*, 2 Mart 1925: 189-190).

Basketbolun aktif kulüplerinden birisi de Makriköy Kulübü idi. 1925 senesinde İstanbul Basketbol Ligi'ne iştirak etmiş ve İstanbul Y.M.C.A. kulübünü büyük bir farkla mağlup etmeyi başarmıştı (*Spor Alemi*, 5 Şubat 1925:10; Yüce, 2021c:239).

Okul takımlarından Kabataş Lisesi basketbolda aktif takımlardan biriydi. 1925 senesinde Y.M.C.A. tarafından tertip edilen İstanbul Basketbol Ligi'ne birinci grup takımı olarak katıldı ve Beyoğlu Y.M.C.A. basketbol takımını mağlup ederek büyük sükse yaptı. Bahçesinde basketbol sahası bulunan nadir okullardan olan Kabataş Lisesi, bir sonraki sene İstanbul Basketbol Ligi'nde yer alan tek yerli okul konumundaydı (Yüce, 2021a:213). Aynı şekilde İstanbul Lisesi ve Darüşşafaka da tüm sınıflar bazında basketbol takımları kurup faaliyet gösteren okullar arasındaydı (*Türkiye İdman Mecmuası*, 16 Mart 1925:227-228; Adnan Cahit, 1930:6-7). Bolu'da ise Ortaokul beden terbiyesi öğretmeni Mehmet Can Bey tarafından yaptırılan basketbol maçları Bolu'ya yeni bir spor daha kazandırmıştı (*Spor Alemi*, 12 Şubat 1925:15).

Yabancı okulların takımları da Türk basketbolunun gelişimine katkı sağlayan önemli kurumlardı. Basketbolun gelişimine katkı sağlayan yabancı okulların başında Robert Kolej gelmekteydi. 1920'li yıllarda basketbol şubesinin en etkin kulüpleri arasında yer alan Robert Kolej, İstanbul Basketbol Ligi'nde de büyük başarılar elde etti (Mazhar Esat, 1926:4). Müstakil maçlar da oynayan Robert Kolej zaman zaman İzmir'e giderek İzmir Amerikan Koleji ile maçlar yapmıştı (*Milliyet*, 19 Mayıs 1929:4). Aynı şekilde İzmir Amerikan Koleji sporcuları da İstanbul'a gelerek burada Robert Kolej, Galatasaray ve Beşiktaş takımlarıyla bir dizi maçlar gerçekleştirmişti (*Akşam*, 12 Nisan 1930:5).

Saint Benoit basketbol takımı, İstanbul'da faaliyet gösteren ilk okul takımlarından biriydi. 4 Ocak 1923 Perşembe tarihinde o devir için güçlü bir takım olan Nişantaşı Lisesi'ni 11-10 yenerek büyük sükse yaptılar (Yüce, 2021a:170). Saint Joseph de diğer yabancı liseler gibi salon sporlarında oldukça başarılıydı ve bu kolejde beş altı seneden beri basketbol oynanmaktaydı (*Şa Şa Şa*, Mayıs 1926:5). Zoğrafyon Rum Mektebi basketbol takımı ilk defa 1924 senesinde tertip edilen İstanbul Basketbol Ligi'nin ikinci grubunda mücadele etti. Likeon Mektebi ise 1925 senesinde İstanbul Basketbol Ligi'ne katıldı (Yüce, 2021a:175). Berberyan Ermeni Mektebi de basketbolun aktif takımlardan olup 1926 yılında İstanbul Basketbol Ligi ikinci gruba dahil olmuştu (Yüce, 2021a:176).

Basketbolun resmî kurumlar üzerinden gelişimi ise 1930'lu yılların başına kadar gerçekleşmedi. Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı (TİCİ) 1925 yılında İstanbul'da basketbol mıntıkasını oluşturup bir heyet vücuda getirse (Atabeyoğlu, 1986:13; *Gol*, 26 Temmuz 1925:7) de lig statüsünde bir turnuva düzenlemesi 1930'lu yılları bulmuştu. TİCİ İstanbul Mıntıkası Basketbol Heyeti, bir duyuru yaparak 1931-1932 senesi mıntıka birinciliklerine kasım başında başlamayı planlamış ve basketbol maçlarına iştirak edecek kulüplerin mıntıka merkezindeki heyete müracaat ederek isimlerini yazdırmalarını istemişti (*Cumhuriyet*, 14 Eylül 1931:4). Lakin bu ilk girişime bir cevap alamadı.

TİCİ İstanbul Mıntıkası ilk basketbol liginin 1933 yılında gerçekleştirebildi. TİCİ İstanbul Mıntıkası'nın tertip ettiği basketbol ligine 1933 yılında İstanbulspor, Galatasaray, Fenerbahçe, Beşiktaş, Hilal katılmıştı. Lakin müsabakaların büyük çoğunluğu, kulüplerin maçlara çıkmaması daha doğrusu çıkamaması sebebiyle oynanamadı. Galatasaray, rakibi Fenerbahçe müsabakaya gelmediğinden ve İstanbulspor da keza rakibi Beşiktaş gelmediği için hükmen galip ilan edildiler. İstanbulspor Kulübü'nün her ne kadar liseden kaynaklı bir basketbol kültürü olsa da onların da başarıyı getirecek nitelikte basketbol oyuncuları mevcut değildi. O devirde İstanbul'un en iyi basketbolcuları Yahudi sporcuları bünyesinde bulunduran Barkohba Kulübü'nde oynuyordu. Tertiplenen ilk resmi basketbol ligi yalnız TİCİ'ye bağlı federe kulüplere açık olduğundan bunun dışında kalan ve gayri federe olarak adlandırılan kulüpler bu ligin dışında kaldılar. Onlar da İstanbulspor forması giyerek ligde mücadele ettiler. Doğal olarak da ilk şampiyonluğu rahatça kazandılar (Yüce, 2021b:101; Atabeyoğlu, 1986:14-15; *Cumhuriyet*, 14 Haziran 1933:5).

1934 yılında ise İstanbul Ligi'ne Galatasaray, İstanbulspor, Vefa ve Hilal takımları katılmıştı (*Cumhuriyet*, 28 Şubat 1934:6; *Cumhuriyet*, 7 Mart 1934:6; *Cumhuriyet*, 3 Nisan 1934:6; *Cumhuriyet*, 12 Nisan 1934:5; *Cumhuriyet*, 26 Nisan 1934:5). 1934 yılının başında Naili Moran Bey, Avrupa'da tahsilini tamamlayıp Beyoğlu Halkevinin spor şubesinde görev almasından sonra basketbol sporunda girişilen büyük hamleye de önyak olmuştu. Arkadaşları Rodrik, Hayri Arsebük ve Menem Feridun Bey ile ortaya çıkardıkları Galatasaray basketbol takımı İstanbul şampiyonluğunu elde etti (Atabeyoğlu, 1991:137). 1934-1936 yıllarında ancak üç defa yapılabilen resmi üç İstanbul şampiyonluğunu da Galatasaray kazanmıştı (*Galatasaray Kulübü*, 1955:39).

1934 yılında basketbol adına başka önemli gelişmeler de yaşandı. İstanbul'a gelen Sofya Amerikan Koleji öğrencilerinden oluşan bir Bulgar sporcu grubu İstanbulspor ile bir maç yaptı. Beyoğlu Halkevi (Eski Beyoğlu Y.M.C.A. salonu) salonunda yapılan bu temas Türk sporcularının basketbol sahasında yaptıkları ilk dış karşılaşma olmuş ve İstanbulspor maçı 24-19 kazanmıştı (*Cumhuriyet*, 10 Nisan 1934:7). Bundan yaklaşık 15 gün sonra ise Atina Üniversitesi basketbol takımı İstanbul'a gelerek Galatasaray, Barkohba ve Pera takımlarıyla birer maç yaptı. Atina takımı yaptığı maçlarda sadece Pera takımına galip gelebildi (*Cumhuriyet*, 22 Nisan 1934:6; *Cumhuriyet*, 26 Nisan 1934:5; *Cumhuriyet*, 28 Nisan 1934:6; *Cumhuriyet*, 30 Nisan 1934:4; *Cumhuriyet*, 2 Mayıs 1934:4).

Bu dönemde basketbol sporunun gelişimine bir katkı da Beyoğlu Halkevi'nden gelmişti. Halkevlerinin açılışından iki yıl sonra 1934 yılı içerisinde Halkevi basketbol müsabakaları başladı. 1934 ve 1935 yıllarında bu müsabakaları Robert Kolej takımı kazandı. Galatasaray bu iki sene Halkevi turnuvalarına katılmadı. 1936'da katıldığı ilk turnuvada ise birinci gelmeyi başardı. Galatasaray basketbol takımı kazandığı bu başarılarından sonra Rumların Kurtuluş ve Yahudilerin Barkohba kulüpleriyle birlikte İstanbul basketboluna hükmetmeye başladı (Yüce, 2021b:104).

Basketbolun gelişim gösterdiği bu dönemde bir milli takım kurma projesi de ortaya çıktı. 1936 Berlin Olimpiyatları'na basketbol sporunun da dahil edilme kararı üzerine Naili Moran ve bir takım genç kesim Olimpiyatlara katılmak üzere bir milli takım kurma kararı aldılar. Rekabetin en önemli mecralarından biri olan Olimpiyatlara katılım hususuna Türk Spor Kurumu (TSK) temkinli yaklaşmıştı. Bunun nedeni sporun yönetici kadrosunun, spora faydacı bakışı dışında, bir de içten içe "ya rezil olursak" endişesini taşımasıydı (Tokathoğlu & Tuna, 2021:63).

Türk Spor Kurumu Türkiye'nin basketbolda Olimpiyatlara katılması için kararsız bir tavır sergiledi. Ayrıca bir milli basketbol takımı kurmak ve dışarıdan bir milli takım getirtip bir milli maç oynayabilmek için gerekli tahsisatı da ayırmadı. Ancak bir milli maç yapılmasına da mâni olmadı (Atabeyoğlu, 1991:137). Bunun üzerine Naili Moran ve arkadaşları kendi aralarında topladıkları paralar ile ilk milli basketbol maçını gerçekleştirmek istediler ve kendi aralarında 50şer lira topladılar. Devrin en iyi hakemlerinden biri olduğu gibi bu takımın antrenörlüğünü de üstlenen Rupen Semercian'ın desteği ile işe girişildi (Atabeyoğlu, 1986:16).

İlk temas Yunan milli takımı ile oldu. Yunanlılar yapılan teklifi kabul ettiler ve 24-26 Haziran 1936 tarihlerinde biri millî ve diğeri İstanbul-Atina Muhtelitleri arasında iki maç yapıldı. Şimdiye kadar hiçbir millî maç yapmayan Türk basketbolcuları (Yüce, 2021b:400) ilk maçını 24 Haziran 1936 tarihinde Beyoğlu Halkevi salonunda Yunanistan'a karşı oynadı. Türk Basketbol tarihinde pek önemli olan bu tarihi maçı Robert Koleji'nin Beyaz Rus asıllı Beden Eğitimi öğretmeni Nadolsky ile futbol hakemi Mister Allen yönetmişti (Hiçyılmaz, 1996:38-39).

Türk Milli Basketbol takımının bu ilk maçında 49-12'lik skorla elde ettiği büyük başarı yurtta sevinç uyandırmıştı. Türk Spor Kurumu bu galibiyet üzerine basketbol ve basketbolcular üzerine eğilerek bu başarılı idealist oyuncuların, Olimpiyat Oyunları'na gönderilmesini kararlaştırdı. Olimpiyat oyunlarına hazırlanmak için sadece bir ay kalmıştı. Antrenör Rupen Semerciyen idaresinde Beyoğlu Halkevi salonunda ciddi ve istekli bir çalışma başladı (Atabeyoğlu, 1986:17).

Türk Milli Basketbol takımı 1936 Berlin Olimpiyat Oyunlarına Federasyon başkanı Prof. Süreyya Genca'nın başkanlığında Naili Moran, Sadri Usoğlu, Hazdayi Penso, Jak Habib, Nihat Ertuğ, Dionis Sakalak, Hayri Arsebük ve Kâmil Ocak'tan kurulu bir kadroyla gitti. Milli Takım Berlin'de Şili'ye 30-16, Mısır'a da 33-23 yenilip elenmesine rağmen çıkardığı başarılı oyunlarla takdir kazandı (Atabeyoğlu, 1986:18).

Ancak 1936 Berlin Olimpiyatları'nı izleyen yıllarda Türk basketbolu bir duraklama evresine girdi. Naili Moran'ın yurt dışına gidişi ve Beyoğlu Halkevi Spor Komitesi'ni oluşturan kişilerin kendi aralarında görüş ve prensip anlaşmazlığına düşmesiyle parçalanmaları ve bunların bir bölümünün ayrılıp Fatih Halkevi'ni kurmaları, bu arada eski ünlü basketçilerin de Olimpiyat dönüşü emekliye ayrılmaları basketbol çalışmalarını sekteye uğrattı (Atabeyoğlu, 1986:18).

1930'lu yılların basketbol hayatı incelendiğinde, önemli ve ilklerin yaşandığı bir dönem olsa da basketbol takımı olan Türk kulüpleri, 1940'lara kadar bir birlik etrafında toplanacak sayıya erişemedi. 1933-34 yıllarında sayılarında kısmi bir artış görülmüşse de bu durum devamlılık göstermedi (Yüce & Aytuna, 2020:34) ve Türk basketbolu 1937-1938 yıllarında bir duraklama dönemi yaşadı. 1938 yılında çıkan 3530 sayılı Beden Terbiyesi Kanununun yedinci maddesi gereği mevcut federasyonlar kaldırıldı ve birtakım yeni federasyonlar kuruldu. Yeni federasyonlar atletizm, futbol, güreş, boks, halter, su sporları, bisiklet, atıcılık, dağcılık ve kış sporlarıydı. Tenis, hentbol, basketbol, voleybol ve diğer oyunları kapsamak üzere ise 1939 yılında Sportif Oyunlar Federasyonu kurulmuştu (Akın, 2014:79-80). Sportif Oyunlar Federasyonu, düzenlediği organizasyonlar ve eğitim faaliyetleri ile kulüpleri basketbol oynamaya özendirdi ve sayılarının artmasına yardımcı oldu (Yüce & Aytuna, 2020:34).

Sonuç

Basketbol, kapalı spor salonlarında oynanmaya başlayan ilk modern spor dallarından birisidir. Kışın sporcuların boş vakitlerini değerlendirebilmesi için James Naismith tarafından 1891 yılında icat edilen bu spor, başta Amerika olmak üzere kısa zamanda dünyanın farklı coğrafyalarında gelişim gösterdi. Türk topraklarına gelişi ise 20. yüzyılın başına -daha açık ifadeyle icadından yaklaşık 15 yıl sonrasına- rast gelmekteydi. Bu kadar kısa bir sürede Osmanlı Devleti topraklarında gelişim göstermesinde ülkedeki Amerikan okullarının etkisi büyüktür. Yirminci yüzyılın başında modern sporların varlığından haberdar olanların azınlıkta olduğu böylesi bir dönemde, Robert Koleji, İzmir Amerikan Koleji gibi kurumların ülkedeki varlığı basketbolun erken dönemde ülkeye girmesi adına büyük bir kazanç oldu.

Mütareke dönemine kadar basketbol bu okulların dışına pek çıkmadı ve Amerika'dan gelen öğretmenler tarafından okulun kendi öğrencilerine öğretildi. Galatasaray ve Fenerbahçe kulüplerinin bu alanda birtakım girişimleri olsa da bunlar girişimden öteye geçememiş ve basketbolun gelişimi Birinci Dünya Savaşı sonrasına kaldı.

Basketbolun Türkiye'de gelişimi hususunda en büyük pay hiç şüphesiz yine Amerikan kökenli bir kurum olan Y.M.C.A. Cemiyeti'ne aittir. Mütareke döneminde İstanbul'da kurumsallaşan bu cemiyet açtığı jimnastik salonları ve o dönemde gerçekleştirdiği yaz kampları ile başta basketbol olmak üzere birçok modern sporun ülkede tanıtılması ve yayılmasında öncü bir rol oynadı.

Basketbolun kısa sürede ülkede yayılım göstermesinde sporda dönemin önemli simalarından olan Ahmet Robenson, Selim Sırrı Tarcan, Çelebizade Sait Tevfik gibi kişilerin Y.M.C.A. Cemiyeti ile bağlantısının olmasında büyük payı vardı. Özellikle bu kişiler aracılığıyla ülkedeki ilk ciddi basketbol maçı 2 Nisan 1921 tarihinde Selim Sırrı Bey'in de o dönemde müdürü olduğu İstanbul Darülmuallimin'in bahçesinde oynandı. Bu sayede basketbol

kısa sürede İstanbul'daki okullarda tanınmaya başladı ve hem yabancı hem de Türk okullarının takımları nezdinde oynanır hale geldi.

1923 yılında ise Y.M.C.A. Cemiyeti, Ahmet Robenson'un girişimleriyle İstanbul'un ilk basketbol ligini vücuda getirerek uzun yıllar basketbolun gelişimine katkı sağladı. Sadece İstanbul Lisesi, Kabataş Lisesi, Galatasaray Lisesi, Robert Kolej, Saint Benoit Koleji, Saint Josef vb. birçok okul takımı nezdinde değil, aynı zamanda Nişantaşı, Makriköy, Makabi, Galatasaray ve Fenerbahçe gibi kulüp takımlarının içinde olduğu bir kümede lig maçları icra edildi.

1925 yılında Türk sporunun idaresini elinde tutan Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı (TİCİ) İstanbul'da basketbol mıntokasını kurarak bu spor dalında ilk adımı attı. Ancak 1933 yılında resmi olarak İstanbul Basketbol Ligi'ni kurabilen TİCİ'nin çabaları Atatürk döneminde vasat seviyede kaldı. Bunun sebebi ise Makabi, Kurtuluş, Pera gibi azınlık kulüplerinin TİCİ'ye bağlanmaması üzerine lig dışında kalmasıydı. Bu durum ligin kalitesini düşürdüğü gibi ligde mücadele eden takımların sayını da oldukça düşürdü. Dört yıl boyunca icra edilen bu lig, yeterli takım sayısına ulaşamadığı için kesintiye uğradı. İstanbul'daki bu gelişmelerin yanında basketbolun gelişim süreci diğer şehirlerde İstanbul'a göre daha yavaş bir ilerleme kaydetmesi de Atatürk döneminde ulusal anlamda bir Türkiye Basketbol Ligi icra edilmesini geciktiren bir unsur oldu. Bu süreçte Beyoğlu Halkevi, federe olmayan takımların da içinde olduğu bir dizi basketbol turnuvası tertip ederek basketbolu canlı tutmaya çalışmıştı.

Bu dönemin basketbol namına söz edilebilecek en önemli gelişmelerinden biri ise basketbolun 1936 Berlin Olimpiyatları içine dahil edilmesi oldu. Bu husus o dönemde Beyoğlu Halkevi'nde görev yapan ve Galatasaray Kulübü'nün de bir oyuncusu olan Naili Moran'ın çabaları sayesinde bir Türk milli takımın ortaya çıkışına olanak sağladı. Naili Moran Bey ve arkadaşlarının gayretleriyle kurulan Türk milli takımı, ilk maçını yaparak Yunanistan'ı büyük bir farkla yenmesi basketbolun resmi kanallar dahilinde de kabul gören bir spor dalı olmasına vesile oldu ve basketbolun ilk kez olimpiyat oyunlarına dahil olduğu 1936 Berlin Olimpiyatları'na Türk milli takımın da katılmasının yolunu açtı.

Kaynakça

- Acun, F. & Şencan Gürtunca, E. (2016). Osmanlı'dan cumhuriyete Robert Kolej'de eğitim. *Tarih İncelemeleri Dergisi*, 31(1), 1-34.
- Adnan Cahit. (1930, 22 Şubat). Mekteplerde spor-Darüşşafaka. *Türkspor*, 22, 6-7.
- Akın, Y. (2014). "Gürbüz ve yavuz evlatlar" erken cumhuriyet döneminde beden terbiyesi ve spor. İletişim Yayınları.
- Ar, B. (2006), *İşgal altındaki İstanbul'da kentsel ve mimari ortam* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi], İstanbul Teknik Üniversitesi.
- Atabeyoğlu, C. (1970). *Türk basketbolu*. İstanbul Matbaası.
- Atabeyoğlu, C. (1985). Basketbol, *Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Türkiye Ansiklopedisi*. 6, İletişim Yayınları, 1499-1500.
- Atabeyoğlu, C. (1986). *Türkiye basketbol tarihi*. Türk Spor Vakfı Yayınları.
- Atabeyoğlu, C. (1991). *1453-1991 Türk spor tarihi ansiklopedisi*. Fotospor.
- Azizoglu. (1923, 13 Şubat). Anadolu spor. *Türkiye İdman Mecmuası*, 6, 169-170.
- Bilget, A. (1942, 16 Haziran). Türkiye'de basketbol. *Ege Spor*, 27, 4.
- Dağlaroğlu, R. (1988). *1907-1987 Fenerbahçe spor kulübü tarihi*. Dur Ofset Şemsettin Yüçetürk.
- Deaver, G. G. (1921). *Terbiye-i bedeniyeye programları-resmi basketbol nizamnamesi*. Orhaniye Matbaası.
- Delevi, M. (2019). *Türkiye spor tarihinde Yabudi sporcular*. Libra Kitap.
- Demir, C. (2008). *Kayseri, Neşebir, Niğde üçgeninde Amerikan Board'un eğitim faaliyetleri* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi], Erciyes Üniversitesi.
- Demir, C. (2014). *Amerikan Board'un İzmir'deki faaliyetleri ve İzmir Uluslararası Kolej* [Yayımlanmamış Doktora Tezi], Erciyes Üniversitesi.

- Demir, C. (2019). 1890'lardan 1930'lara İzmir'deki Amerikan okullarında yürütülen spor faaliyetleri ve kent sporuna katkıları. *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi*, 19, Özel Sayı: İzmir'in İşgali, 291-318.
- E. S. (1922, 1 Kasım). Mektepler ve spor. *Türkiye İdman Mecmuası*, 1, 24-26.
- Feridun DüNDAR. (1923, 27 Mart). Basketbol=sepet topu. *Türkiye İdman Mecmuası*, 10, 281.
- Fişek, K. (1985). *100 soruda Türk spor tarihi*. Gerçek Yayınevi.
- Galatasaray spor kulübü 1905-1955: 50. yıldönümü*. (1955). Haz. Fethi İsfendiyaroğlu ve diğerleri, Doğan Kardeş Basımevi.
- Güneş, G. (2012). *(1850-1922) Osmanlı'dan Cumhuriyet'e modern sporların İzmir'e girişi*. İzmir Büyükşehir Belediyesi Kent Kitaplığı.
- Hiçyılmaz, E. (1974). *Türk spor tarihi*. Demet Ofset.
- Hiçyılmaz, E. (1996). *Türkiye'de spor*. Yeni Yüzyıl Kitaplığı.
- Irak, D. (2013). Sporun kalbinde: Robert Kolej. Cem Aktaş (Ed.), *Bir Geleniğin Anatomisi: Robert Kolej'in 150 Yılı (1863-2013)* içinde (ss. 238-275). İstanbul Araştırmaları Enstitüsü Yayınları.
- İzci Ahmet. (1926, 30 Nisan). Galatasaray lisesinde Amerikan oyunları. *Şa Şa Şa*, 2, 2.
- İzmir 1921 (Uluslararası Amerikan Koleji araştırma komitesi raporu)*. (2000). Aykan Candemir (Çev.), İzmir Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayını.
- Kılıç, B. (2011). *İstanbul'un 100 spor olayı*. İstanbul Büyükşehir Belediyesi (Kültür A.Ş.).
- Konuralp. (1925, 16 Temmuz). İzmir'de Galatasaraylılar. *Spor Alemi*, 182, 8-11, 14.
- Kuran, A. & Hiçyılmaz, E. (2017). *Osmanlı'dan günümüze Ermeni-Rum-Musevi kulüpleri ve sporcuları*. T. C. Gençlik ve Spor Bakanlığı.
- Mazhar Esat. (1926, 3 Haziran). Mekteplerde spor-Robert Kolej'de spor. *Şa Şa Şa*, 7-Fevkalade Nüsha, 4.
- Mehmet Muhiddin. (1923, 16 Ocak). Nişantaşı terbiye-i bedeniye yurdu tarihçesi-hatıralarım. *Türkiye İdman Mecmuası*, 4, 124-125.
- Mehmet Nasuhi. (1329, 15 Haziran). Fenerbahçe spor kulübü tarihçesi. *İdman*, 3, 46-47.
- Meydan, S. (2015). *Sarı lacivert kurtuluş*, İnkılap Kitapevi.
- Mutlu, M. (2020). *II. Meşrutiyet'ten Cumhuriyet'e beden terbiyesi ve sporda öncü bir isim: Selim Sırrı Tarcan*. Libra Kitap.
- Mutlu, M. (2022). YMCA'nın (Young Men's Christian Association) İstanbul'da açtığı yaz beden terbiyesi talim kampları üzerine bir değerlendirme. (Muhittin Eliaçık Ed.), *7. Uluslararası Tarih ve Kültür Kongresi* (içinde ss. 134-140). IKSAD Yayınevi.
- Myerscough, K. (1995). The Game with no name: the invention of basketball. *The International Journal of the History of Sport*, 12(1), 137-152.
- Naismith, J. (1941). *Basketball: its origin and development*. Association Press.
- Nejat Kadri (1926, 25 Mart). Amerika'da basketbol nasıl icat edildi. *Gol*, 20, 5-6.
- Okan, K. (1975). *Türk spor tarihi*. MÖM Yayınları.
- Rains, R. & Carpenter, H. (2009). *James Naismith: the man who invented basketball*. Temple University Press.
- RC-ACG mezunlar topluluğunda kim kimdir?*. (1985). İstanbul Amerikan Kolejleri Mezunları Derneği.
- Selim Sırrı. (1327, 1 Kanunuevvel). Mektep oyunları-basketbol. *Terbiye ve Oyun*, 1(9), 140-141.
- Selim Sırrı. (1922, 1 Temmuz). Jandarma mektebinde terbiye-i bedeniye. *Terbiye ve Oyun*, 2(1), 6-7.

- Spalding's official athletic almanac for 1905: special olympic number*, (1905). James Edward Sullivan (Ed.), American Sports Publishing Co.
- Sümer, M. (1964). Robert Kolej müdürü Dr. Gates'in Paris Sulh Konferansı dolayısı ile gönderdiği bir mektup. *Tarih Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 233-236.
- Tayga, Y. (1990). *Türk spor tarihine genel bakış*. Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü.
- The 1929 record*, (1929). 6, Robert College.
- Tobin, C. M. (1926). *1925-1926 Resmi basketbol rehberi*. Ahmet Robenson (Çev.), Grup 1, Numara 11, Y.M.C.A. Cemiyeti.
- Tokatlıoğlu, A. E. & Tuna, U. (2021). Erken cumhuriyet döneminde spor siyaset ilişkisi bağlamında ilk milli basketbol maçı ve takımı. *Journal of Health and Sport Sciences*, 4(3), 58-69.
- Toprak, Z. (1994). Vay Em Si Ey (YMCA)jinnastikhaneleri. *Toplumsal Tarih*, 1(2), 8-12.
- Uçar, A. (2013), *Hristiyan Gençler Cemiyeti ve Türkiye'deki faaliyetleri (1910-1939)* [Yayımlanmamış Doktora Tezi], İstanbul Üniversitesi.
- Vay Em Si Ey yaz terbiye-i bedeniye talim kampı*. (1925). Karabet Matbaası.
- Yıldız, D. (2002). *Çağlarboyu Türklere spor*. Telebasım Yayıncılık.
- Yıldız, D. (t.y.). *Türk spor tarihi*. Ser Yayıncılık.
- YMCA Gençler Cemiyet-i Hristiyanıyesi nedir ne yapıyor?*. (1913). Agob Matyosyan Matbaası.
- Yüce, M. & Aytuna, F. (2020). *Türkiye basketbol tarihi*. Türkiye Basketbol Federasyonu.
- Yüce, M. (2020). *Esir şehirde spor*. İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür A.Ş.
- Yüce, M. (2021a). *İstanbul spor kulüpleri tarihi-ilk dönem kulüpleri*. Birinci Kitap, İstanbul Büyükşehir Belediyesi (Kültür A.Ş.) Yayınları.
- Yüce, M. (2021b). *İstanbul spor kulüpleri tarihi-üç büyükler*. İkinci Kitap, İstanbul Büyükşehir Belediyesi (Kültür A.Ş.) Yayınları.
- Yüce, M. (2021c). *İstanbul spor kulüpleri tarihi- semt kulüpleri*. Üçüncü Kitap, İstanbul Büyükşehir Belediyesi (Kültür A.Ş.) Yayınları.

Sürelili Yayınlar

Akşam
Cumhuriyet
Gol Mecmuası
İdman
Milliyet
Spor Alemi
Şa Şa Şa
Tanin
Terbiye ve Oyun
Türkiye İdman Mecmuası
Türkspor

Elektronik Kaynaklar

History of RC, <https://website.robcol.k12.tr/en/about-rc/history> (Erişim Tarihi, 15 Aralık 2022).

EXTENDED SUMMARY

In this study, the birth of basketball, which was invented by James Naismith, a Canadian physical education teacher in the USA, in Turkey and its development in the Atatürk period was discussed. Answers were sought to questions such as when, in which institution, and among whom basketball was played for the first time in Turkey. In addition, the activities of the Young Christians Association (Y.M.C.A), which increased its effectiveness in the country after the Armistice period, were mentioned in the process of spreading this sport.

Basketball was invented in 1891 by Doctor James Naismith, a Canadian clergyman and physical education teacher, so that college students could spend time in the gym in the winter without getting bored. This game, which was created with the idea of being a cheerful winter training for athletes and baseball players, became one of the most popular sports branches in a very short time, as it attracted great attention of the masses.

Although there is no clear date on when basketball was first played in Turkey, basketball was played for the first time in 1904 at Robert College in Istanbul in most of the works related to the history of sports. Accordingly, a teacher assigned to this school from America taught this game to students and played it for the first time. However, this attempt, which was nothing more than a trial game, was soon forgotten with the return of the American teacher to his country.

When Robert College's own official publications and studies about the institution are examined, it is mentioned that basketball was played in this institution for the first time in 1908. With the opening of Turkey's first modern indoor sports hall, Dodge Gymnasium, in 1904, Robert College became the center of sports. Appointed as the director of Robert College in 1903 and staying in this position until 1932, Dr. At the request of Caleb Frank Gates, an exhibition match was organized between the school's American teachers in 1908. Harry H. Barnum, a witness of the period and a Robert College teacher, wrote an article in the school's student yearbook called "The 1929 Record". In his essay, "The Athletic Association," Barnum wrote that basketball, as yet unknown in the Near East, was first introduced at Robert College in 1908.

The Y.M.C.A. made the most important contribution to the development and spread of basketball in the country. The Y.M.C.A. was at the forefront of the institutions that embraced basketball and tried to play and play it not only for itself, but also with the idea of teaching and serving others.

Young Men's Christian Association was able to start its activities actively in Istanbul after the Armistice period. While the association was being organized in Istanbul, he gave the task of establishing the physical training branch to Elwood Brown, one of the famous sports authorities in America and pioneering the spread of modern sports in Asia.

Adopting the motto "Sports for All and Sport for All", Brown aimed to improve and develop sports in Turkey in an appropriate and modern style. These included sports such as football, basketball, volleyball, baseball, and water polo. Brown, who stayed in Istanbul for a while and organized the sports organization of the association, left Turkey in October 1920 and handed over his duty to Doctor George Gilbert Deaver, who studied physical training and medicine in the United States and was one of the Robert College teachers.

During this period, the association's effort to spread basketball developed in two ways. The first of these was through the summer camps organized by the association at different intervals from 1919 to about 1930, and the second was through the inter-club matches that started at the school level with the league it established and spread.

A basketball match between an American team and the first local team on April 2, 1921 in the garden of Istanbul Boys' Teachers' School was a turning point for Turkish basketball. According to the information Atabeyoğlu gave without citing the source, the first Turkish basketball team formed with students at the school and players from outside played a game with the American team after the theoretical lessons he had received from Doctor Deaver and as a result of his training. The match ended with the 18-14 victory of the American team.

After this match, basketball started to spread among Turkish schools. The most important event for basketball in 1923 was the establishment of the Istanbul Basketball League with the efforts of Ahmet Robenson, a member of the association. In this league, which was organized regularly for about 10 years, many Turkish and foreign school and club teams played matches. In this league, many school teams and sports clubs such as Nişantaşı, Moda, Beyoğlu Y.M.C.A., Makriköy, Saint Benoit College, Istanbul Y.M.C.A., Trade School, Makabi, Y.M.C.A.

Commercial School, Galatasaray, Zoğrofyan, Kabataş, Robert College, Fenerbahçe, Üsküdar, Likeon, Sporting made matches.

The first official basketball league was held in 1933 by the Istanbul District of the Turkish Training Associations Alliance (TİCİ). İstanbulspor, Galatasaray, Fenerbahçe, Beşiktaş and Hilal joined the basketball league organized by TİCİ İstanbul District in 1933. However, most of the matches could not be played due to the fact that the clubs did not participate in the matches.

One of the most important developments of this period on behalf of basketball was the inclusion of basketball in the 1936 Berlin Olympics. This issue enabled the emergence of a Turkish national team thanks to the efforts of Naili Moran, who worked at Beyoğlu Community Center at that time and was also a player of Galatasaray Club. The Turkish national team, which was founded with the efforts of Naili Moran and his friends, played its first match and beat Greece by a large margin, making basketball a sport that is accepted within the official channels. This situation paved the way for the Turkish national team to participate in the 1936 Berlin Olympics, where basketball was included in the Olympic games for the first time.